

ש ל ג

ישעיה רבינוביץ

משמגיעה עונת החורף ניטל המרגוע מבני הקטן. מדי פעם הוא עוקר עצמו מכל מיני עסקים שלו ומתחמק מהם אל שמשות החלון. רגעים יעמוד שם מכונף תוך עצמו, כולו עלוף ציפיה לבשורת שלג שתלויה היא ועומדת ברחבי ההוויה, ואינה באה משום־מה לידי גילומה. ציפיה זו שלו היתה מלוותו במשך החורף, גם משרה מרוחה על סביבתו. משגדל קצת, התחיל פרקים רואה את עצמו „פרופסור“ החולש ממגדל־מצפה על המרחקים ומנבא על הרוחות ועל העבים מזרי השלג. אמנם, זיקה שלגית זו שלו נראית במשך הימים מופרזה, כלומר: חזקה עליו, על השלג, שבוא יבוא, ודחיקת־קץ מה היא באה? אלא שעם התקפל היום מכסזיות הדממה שבדימדומים החרפיים, לא היה עומד בפני הציפיה שהיתה מספיגה את האוירה המחשיכה. רובו דומה היה שאין משגיחים בו, והיה מתקרב לאטו, ולתומו כביכול, אל החלון. שעה קלה היה עומד, נמלך בדעתו כמהסס אם להתיר לעצמו „הבלים“ מעין אלה; ואחר מגולל היה טפת אחד מן הוילונות, ושעה ארוכה נשקף לעולמו של הקדוש־ברוך־הוא. סוף־סוף לא היה יכול בשעות מעין אלו לעצור ברוחו. פונה הוא אז אל אמו, שברגיל היתה מלווה את תנודתו זאת במין מויגה של אהדה ותרעומת, פונה הוא או אליה, ו„מעשה גדול“ מכריז רצינית־חגיגית: עב־קטנה־ככה־איש זו המכנפת בפאתי רקיע, סופה שתהא מתעבה, כי שלג „אמיתי“ מתרחש ובא. שעה זו היתה נפשו באה על סיפוקה. חזר המרגוע ללבבו, ושב אל עסקיו.

ברוכה היא לי השראת־לובן זו, שהחורף מחונן בה את נפשו של בני. על משמרתו הוא, ליד החלון, אעמוד עם שעת־חננון של מנחה. רבואות־רבואות של זערורי־שלג ממלאים את חללו של עולם, והדומיה מהלכת ביניהם ומנצחת את כולם. נופל, נופל השלג, וקולו לא יישמע. שום דבר אינו נשאל, ואין שום דבר מתיישב. הנה הנו המרגוע הנכסף. נמוג הכובד מן המחשבה. הותרו התחומים להיריהורים, והריהם מתפרפים באויר, נטפלים לזערורי השלג, מתהלכים ביקום, וקולם לא יישמע.

מודה אני לך על שעת־מנחה זו שהתקנת לעולמך, רבוני. אולם, הנה רד היום, והוילונות מורדים, והמחשבה כבדה היא מתנהלת בטרשי־זכרונות. מעבר לחלון, הצובר לו חשיכה מן הערבית המבהיקה, עוד נופל השלג. פרגודי־אלם נתלים עכשיו על ערבות־לובן רחוקות, מסך־מלפנים־מסך. מבינות למסכים האלה נקלטים אלי רחשיו של השלג.

דומה אני על עצמי: הנה רגע ואקום ואטוש את חדרי הדומם, ואצא לי אל הליל, אל בינות למסכים, אל השלג. ישן בני, וישנה אמו. ציפיה היתה מהלכת במעוני עם יום־חורף שלו, ואילו עכשיו נאספה הציפיה כולה, נתכנסה לקרנות אשר בבית. מצטופפים המרחקים אל שולחני: נאטמים הקולות והדרכים נסגרות והולך ותם חללו של עולם. שלג, שלג נופל. איזו יד נעלמה יצאה לכסות על עקבות צעדים הנמתחים מבינות למסכים, מסך־לפנים־מסך, אל מקום אשר שם יתמותו של אדם מוקעה בעירטול אפקים.

ב

לאחר ה„אוקטובר“ היתה עיירתנו הולכת ומתעלפת בכסויות השיממון. אי־משם נתרגשו רשויות, באו וחלפו כלא־היה, והעיירה כולה נתכווצה לתוכה פנימה, מונחה ביקום החרפי ללא „השגחה פרטית“ משלה. כל החלונות היו אטומים, כל הדלתות מוגפות, כל השערים סתומים. ועם כל הסגור הזה אשר בה דומה היתה פרוצה על כל מבואותיה לרוח־זוועות רעה הנושבת בה במפולש, ללא טעם וללא תכלית, ללא עין צופיה וללא אוזן קשבת. אף הרעב, שזה מכבר היה מהלך בה, חריפותו הלכה וקתתה. פרקים היתה ידו של אדם מושטת לקראת תפוח־אדמה קפוא, מתנת־נדבה מידו של איכר־שכן, עלוב גם הוא, ועלובים רחמיו שצפו בו בעתים האלה. מתדפק היה הלה דפיקה יתומה על הדלת, מניח מתנו ונעלם. ומבפנים היתה אז יד, יתומה גם

היא, כביכול, מופקעת מבעליה, נדה לקראת מזונה. היו הקור והרעב והטיפוס — ודממת הלובן בשלגות העיירה.

שכובים היינו בבית כולנו, איש־איש באשר הוא מוטל. אי־שם אפס החשבון במחלת־הבדידות הגדולה שפשתה בחללה של עיירתנו. המהפכה גופה היתה סולדת בעיירה, נסתלקה לה מעבר לערבות ויערות ואימצה לה שם את מלחמת־האזרחים. רק מפקידה לפקידה היתה מחוננת אותנו בהז עמום של יריית־תותח רחוקה — ושב השיממון כשהיה.

לא כהתה עינו של אבא. זה שבועות שהיה מרותק למשכבו הדל והקשה, מחמת המחלה אשר דבקה בו והתקיפה את גופו פעמיים ושלוש. אלא שבוקר־בוקר היה מרעיף פסוקי „תהלים” שלו לזוויות שבבית. ויש שניגונו היה מתגבר לפתע, כמתכוון להבקיע את האלם שכשממית היה מתפש בקוריו על פניהם של בניו. פרקים אף היה מעמיק ומרחיב בניגונו. החדרים היו נראים אז מתקרבים זה לזה, נשמעים זה לזה, ממלאים זה את זה מתוך איזו משמעות אשר ודאי־ודאי תבוא ותתקיים, תפיק את ריקנותו של הבית ותגדור את המפולש ותצווה על החיים. ברגעים מעין אלה היתה טיפה של חדה רחוקה מרטיטה בקרני החמה המתרפקת על תריסי החלונות. אכן, יום אחד ירד אבא ממשכבו וצעד בטוחות אל אחד מאותם חלונות. גולל בחפזה את הוילון והשיב מהבל פיו על השמשה הקפואה. רגע אחד שהה שם, ואחר בקע קולו הצלול בחגיגות יתירה:

— תקומו, לא־יוצלחים שכמותכם! דגל אדום מתנוסס בטבורו של השוק!

אותו רגע התחלנו מבחינים לפתע בקור שעומד היה או בעולם, ההיה זה בשל כך שאדם התחיל שוב מרגיש בדמיו, בגופו בנפשו? עם הבוקר התחוללה סופת־שלג בעיירה. עכשיו היא מתהוללת במרחביו של השוק, מחוללת במבואות ובסמטאות, מסתערת במפולש ובפרוץ — ובכנפיה מתנודדים בני־אדם. הנה הם מתגודדים־מתלכדים, והנה הם מתפרדים־מתפוררים בגילגור לים שבשלג. אולם כולם הולכים הם וקרבים, הולכים ובאים ודגלם בראשם. משהם מתלכדים, הוא בראשם; ומשהם מתפרדים, אף הוא בראשם. עם הסופה הם באים, ואת הסופה הם מביאים בקיפולי לבושיהם, בחריצי פניהם הנוקשות. ארשת של פקודה אחרונה בידם. פקודה קשה וקרה שאין עוררין כלפיה. אלא שיש ועין שלהם מתרככת, ושביב־אור מתהבהב בתוכה, וידם אז מושטה לברכת־השלום, כהושיט אדם ידו לאח או לקרוב. שעה מעין זו עשוי אדם שישים ידו על מנעול דלתו ויתחמק החוצה ויצא גם הוא אל הסופה. הסופה, כאם היא מכנסת אותו אל תוכה, אף־על־פי שהיא מטפחת לו על פניו ומטאטאת את עקבות צעדיו. מנחשולי המערבולת השלגית נישאים אליו קולותיהם של בני־אדם ומראותיהם של בני־אדם. ונזל או החום בעורקיו, ודפק לבר בחזקה בסופת־שלג אכזרית זו.

ג

בלילו של אותו היום יושב היה אבא אל השולחן, קשוב ליבבת הסופה שבחוץ. פניו דבוקים היו בשלהבתה של העשית. כאילו דולה היה ממנה איזה חידוש המתרחש ואינו פוסק. היה בה, בישיבתו זו של אבא, מעין רמז לבשורה שהיא הולכת ומתקיימת, יושב היה ושותק. ולא זו בלבד ששתיקתו לא העיקה על לבנו, כי גם היתה דומה אורגת בכל קרנות הבית מין מסכת־ציפיה פלאית, ציפיה שעם כל התעלומה אשר בה לא היה בה מן ההפתעה. כך אחר שבת — ולא נפגע המרגוע בקלסתר פניו אף עם הנקישה מבחוץ, שלפתע הרעידה את הבית על דלתו ועל שמשות חלונותיו. היתה זו נקישה בעלת מרות עזה־תקיפה שנקבה את יבבת הסופה, מלווה בליסטראות של דיבורים שאין מתריסים כנגדם, ומהולה, עם כל זאת, מהדים רחוקים של יציבות ואמונה — הדים שכל אותו יום היו ממלאים את אורת העיירה:

— פתחו בני־אדם! נסתגרו בחורים כעכברים שדמם קפא בקרבם. פתחו, אומרים לכם, בשמה

של המהפכה!

שעה קלה היו עיניו של אבא תלויות על פתחו של הבית. אחר קם לאטו, ולא פג המרגוע מצעדיו ומכפו שנחה על יד המנעול. נדחפה הדלת לפתיחה, וראשו של אבא הוטטה לרשותה של הסופה השלגית, משם נזף קולו בולט וברור, מוקדש, כביכול, מראש למישהו שצפוי היה בואו בשעה זו:

— „תכנס, בן־אדם. רוגז זה שלך, מהו עושה? ראה, הדלת אין היא נעולה כל עיקר.“
 נתכנס אבא פנימה, והזר נכנס אחריו. עמד כמה רגעים עלי־יד הדלת מבפנים, ולא הוציא דיבור כלשהו מפיו. אלא שתוך כדי עמידה זו שלו הוציא חפיסה של פאפירוסות מתוך אדרת־צבא חרפית שלו ששיירי השלג עוד היו ממלאים את קיפוליה. הגיש פאפירוסה אחת לאבא, ואת השניה תקע לתוך קרן־ימין בפיו המהודק. ומבלי־אומר הדליק גפרור והצית בפאפירוסות — ועמדו אז שני הפרצופים מורכנים זעיר: האחד מוטה לכתף ימינו, והשני לשמאלו — שניהם מובהרים מאשו של אותו גפרור תוך איזו שותפות שנתייחדה אז לשניהם.

„אה“, סוף־סוף אמר הלו, „סופו של דבר! בית. עשוי אדם שתרפ־ט מלין יהא מהלך בנתיבותיה של המהפכה, הולך וחבריו לצדו, ופתאום ימצא עצמו תועה, או־בדרך־דרך יראה עצמו בחוצותיה של איזו עיירה שהיא כולה מפולשת לסופת־שלג ולשדים המתחוללים בה. אומר אני לכם: אף המהפכה בכבודה ובעצמה לבית היא זקוקה. לביתו של יהודי צריכה היא שתיכנס, תאמר, שלום עליכם, ותינפש קצת.“

טילטל גופו לכיסאו של אבא וניחת עליו כי הכריעתו עייפות זו שבו. עצם עיניו לרגע קליל, אחר הניף אגרופיו על השולחן והשמיט סנטרו עליהם והוכנס פרצופו כולו אל עיגול האורה שתחמה העששית לעצמה על גבי השולחן. אותה שעה נראה פרצופו רוה ושקוף ורחוק, והדי סערות מהלכים עוד בחריציו העמוקים. ואבא עמד עליו דומם. אולי זו פעם ראשונה היתה לי שראיתי את אבא במבוכתו. דומה היה עלי מבויש קצת, כאילו הגיס לבו בהכנסת־אורחים, ולא מצא דברים בלבו.

„הפאפירוסה“, פתח אבא ואמר שלא ממין איזו טענה המעיקה עליו ואינה באה לידי ביטוייה, „הפאפירוסה טובה היא. זה מכבר שאֶל פי לא באה. כמעט נשתכחה ממני מלאכה זו שעישון שמה.“

הלה ננער ופקח עינים כחולות שנתחייכו במין כוונה שנראית היתה רק להן לעצמן. קם והתמודד. התיר סגור אדרתו והעיף מבטו על יושבי־קרנות דמומים שבחדר. קרב אל החלון והפשיל את הכסות שזה ימים היתה סוגרת בעד כל קו אור שלא יחדור החוצה מחמת הסכנה. ומשמעמד שם היה מאריך בעמידתו, נועץ עיניו ברשותו של הליל ויונק מן הפאפירוסה המתרעדת כלשהי בין אצבעותיו.

כולנו עינינו היו תלויות באבא. בודד עמד על יד השולחן. רק העששית לבדה, דומה, היתה מעידה על השותפות המופלאה שבינו לבין העומד על יד החלון, עלוף איזו מחשבה רחוקה משלו המתהבהבת בניצנוצה של הפאפירוסה המוצתה שבידו. מחשבה זו היתה הולכת וטווה איזו משמעות משלה בחללו של החדר, מאחזת בבנייה־בית מאיזה זיכרון שהוא הולך ומתחדש, והיא הולכת וגמלה בהילוכו האטי של אבא כלפי גבו של האורח הזר:

„השעה היא די מאוחרת“, אמר אבא והניח ידו על גבו של הלה. „סופה של אשמורת בלי ספק. הן אורח תהיה אצלנו הלילה. ואת אדרת זו שלך פשוט. הנח לה עכשיו למהפכה — חייך — שעה זו תלך לה זו לעצמה, באשר תלך. אל מיחם רותח נסב הלילה. זו מכבר שבריה מהבילה זו לא עלתה על שולחננו. ראה: גם הסופה חדלה לה מעצמה. רק השלג עודנו בשלו. נופל שלג ואינו פוסק. על כל צעדים מכסה הוא הלילה — לובן של כפרה לשלג שלנו. שלגו של אליהו הוא, במחילה מכבודה של המהפכה. ודאי לימדך אביך או רבך על אותו אליהו הנביא שלנו. פוסע הוא בסימטאותיהם של ישראל, אלא שאין צעדי נטבעין בשלג. אה“, צחק אבא צחוק מלא. שאף בשנים כתיקונן לא היינו רגילים בו, „חייל ראיתי, ופרצוף שלו כפרצוף של יהודי, ועלה לי אליהו הנביא זכור לטוב על לבי. גילגול חדש התקנתי לו לאותו ישיש. ואולי לא לאותו נביא נתכוונתי, כי אם לאחד מליז שעליהם העולם עומד. אם כה ואם כה — המיחם, בניס!“

הסב הלה את ראשו, וחמימות מופלאה נזדהרה מעיניו, נתלתה על ריסיו היגיעים והאירה על פרצופו. מעין קלות היתה ניתכת לגופו אותו רגע, והשמיט מעליו את אדרתו ואת כובעו, ועמד מהורהר בבגדי קצין ששיוו עדנה לגופו הרזה. פישפש בכיסיו, ושוב הוציא חפיסה של פאפירוסות. אלא שעכשיו לא הצית בגפרור, אלא ניגש אל העששית, ומעל־פני הזוגית שלה ינק מתוך השלהב. משהו נפלא היה מתרחש אז בחדר, איזה המשך שהרבה ימים היו חוליותיו תועות ללא תיקון

בהוויתה של העיירה — ועכשיו נתאחו שוב. פנה הקצין מעל העששית ודרש בשלומם של בני הבית — נתמלא הבית מן היציבות, ונתרטטו גופים, והיה הפה מתאווה להביע את אשר ידע-ולא ידע. אלא שבינתיים נתגלה שוב האורח על יד החלון. עומד היה שם ונשקף אל הירח שנתגלה במלואו על פני גגותיה המושלגים של העיירה.

„סופי שאספוג מלקות“, חייך בקול. „מחר עלי שוב ללכת אצל המהפכה; די־וחשבון חייב אני לתת לה. כך־וכך, אומר, בעיצומן של אשמורות תעיתי. כמה לבי, אומר לה, כמה לבי לבית, לשולחן ולעששית. לבית אבא, אומר לה, יצאה נפשי בעיצומן של אשמורות. אי־אי, אומר אני לכם, בתוכי־תוכי אחוש עכשיו את זעם עפעפיה: איכה יסגיר אדם נפשו בלילות מעין אלה? איכה ירך לבו של אדם בלב הסופה? איכה יצעד אדם בסערותיה של המהפכה, ולפתע יתעה לבו אל אשר היה כלא היה?“

נעקר וישב ישיבה מיואשת על אחד הכסאות. עכשיו היינו כולנו מוסבים — דומה, ל„סדר“ חדש ומלא־תעלומה היינו מוסבים. אי־משם הבקיעה נגינתו של המיחם ונתלווה לאורה החסוד של העששית. והוא, האורח המופלא שלנו, מסיח היה ללא מעצור, מתלווה היה גם הוא לנגינתו רוות־אחה של המיחם ולאורה החסוד של העששית, ומסיח. איזו כוונה טמירה, רחוקה־נידחה, דומה, היתה מתעלית ממעמקי ונארגת בדבריו:

„אליהו הנביא, אמרת. נו, טוב. אלא מה לי ולארתו זקן? כמה שלגים כבר עברתי, בכמה סופות נתנסיתי — ולא נזדמן לי עוד אותו זקן. אף לילדים לא תקנה כיום בדיה מעין זו. אף לא עלה על לבי באותן ערבות־שלגים רחוקות. ומאידך גיסא: לא היה מזיק כלל, לו נתגלה לי פעם או פעמיים. פרקים נצרך אדם מאוד לטיפה של בדיה.“

„אי מה־טעם שכך עלה לי הלילה? חוששני שיצאתי מגדרי — ובאמת לעונשין אני זקוק. אלא מה יעשה אדם שהוא יוצא אל המהפכה, ולעיירה יהודית נידחה הוא בא בליל סופה? וכי מה יעשה ולא ייכנס לאיזה בית המודמן לו בדרכו? ולמה לא יכבד את בעליו של בית זה בפאפירוסה וזלה־עבשה? אומר אני לכם: כל מיני מוזיקים תדיר אורבים הם על מחשבתו של אדם ומערבבים לו את שכלו. לפתע פתאום רוח של חרטה נכנסה בי, ולא אדע מה. רוח־שטות, רחש־לחש זה בנכתי של אדם! הרי לך: מצית אני פאפירוסה, שלך ושלי. בגפרור אני מדליק, או על גבי עששית. וכי מה? אלא מה יעשה אדם וראשו מסתחרר עליו רגע אחד, והוא רואה את עצמו רגע אחד מין, קומדיאנט, מעין אשף או עושה־פלאות — משל לאותו בן־אדם של הלה, דומני י. ל. פרץ שמו. לולא המהפכה שהיא תומכת בי, ודאי הייתי משתטה גם אני כאותה ברייה משונה, שיהודים דלים בדרו אותם מלבם, והוקוס־פוקוס הייתי אומר גם אני, יהי אור, הייתי אומר, יהי שולחן ולחם ומיחם רותח, הייתי אומר. יהי בית, הייתי אומר. אה, לובן ארוך זה של השלג: עשוי הוא שיעביר בן־אדם תקין על דעתו. אכן, מהלך הייתי זה מכבר בשבילים מסוערים; פרקים דומה הייתי על עצמי מרחף על גבי השלגים כבא מן המרחקים הנעלמים, כדי להיכנס לאיזה בית של יהודי בעיירה נשכחה ולינוק משלהבתה של עששית לתוך פאפירוסה מרוטה זו שלי. הלובן הוא שהטיל את העייפות בדמי. תמיד הוא עושה כך. בן־אדם עלול שייפגע מן הלובן. אסור לו לאדם שייכנע בפני הלובן: את נפשו הוא קובע לכשייכנע. ברשתה של הזיה יפול, לאגדה יהא נטפל בעיצומה של המהפכה. את האגדה צריך האדם לבער מלבו, להשמידה מקרביו. יש מלחמה, ומהפכה יש — קום וצא, קום ולך. לך, לך, תן דעתך שלא תדבק האגדה בנפשך.“ „ראה“, היה כמתחנן על נפשו, „סוטה הייתי מדרכה של המהפכה. אתה באליהו הנביא, ואני ב„עושה נפלאות“ ובאיזה סופר בטלן שדומה היה עלי נשכח כליל ממני. מילא. משהו ארע לי כאן, ולא אדע מה. החיכה לי מישוה פה בשיממון זה, שככה נמשכתי אני אליו מלבן של סופות, ימח שמן?“

בינתיים הועלה המיחם. יד חשאית הגישה לו לאורה כוס חמין, הקריב ידו לשפתה של הכוס המבהיקה, ועצם עיניו זעיר מתענוגו של החום שהיה עובר לאצבעותיו וניגר לגופו. דומה היה אותו רגע: עוד מעט יקום ויקדש. על כוסו של „סדר“ יקדש. ואבא עמד זקוף למולו. מואר היה אבא מן הפלא שתוסס היה בו, כולו מוצף מן הדממה המפכה או בחדר, מפכה וניתכת משם אל תוך האשמורת הלילית המהתלת בנגוהות הירח על פני לובן השלג. רק משהרכין האורח את ראשו ולגם

לגימה קלה מן הנזול החם, ישב גם אבא. התחיל נהנה לאטו גם הוא מכוסו הוא, ותוך כדי גמיעה פלט לתומו:

„אבא שלך היכן הוא?”

האורח לא זקף את ראשו ואת כפיו לא הזיז מן הכוס. דומה היה מגלגל בשאלה זו שהעלה אבא, מהרהר בה ותולה אותה על ריסי עיניו שהיו עצומות קצת:

„אבא שלי היכן הוא? היכן הוא אבא שלי? ודאי סגור לו גם הוא אישם מבפנים לחלונות אטומים שבלויי־סחבות כיסו עליהם. מצפה הוא, בטוחני, למישהו שבוא יבוא. מבול עבר עליו, והוא מצפה עודנו למישהו אשר ודאי לו שבוא יבוא. יושב לו בדד, סגור־מסוגר בפלושו של עולם אשר הסופות מהלכות בו, ואת צעדיו של הגואל הוא קולט מן הסופות. ממני כבר נתייאש. בטוחני שנתייאש. יצא הבן ולא חזר. בן יוצא ואיננו חוזר. כך היא דרכו של עולם, ודאי אומר הוא לעצמו. לילה אחד עוד אתדפק על דלתו של אבא.”

נדם. הישיר גבו והיה לוגם לגימות עמוקות מכוסו. אחר נזדקר ושירך צעדיו אל החלון, כאילו אותו לובן באמת פגע בו. עמד שעה ארוכה, כולו מתייחד ביתמות של הירה, כולו צמוד אל הבדידות הגדולה שקפאה בלובן הירה בלבו של השוק שבעיירה.

„את צעדיו של משיח הטביעו לו בלבו. הויה זו הטילו במעיו של העולם. צריכה היא, תדעו לכם, המהפכה שתיכנס לביתו של יהודי, לתת לו, שלום/ לאדם מישראל; את המשיח הבאתי במתנה לכבודו: הנהו, הנהו, המשיח/ והם, מבלי־עולם, לנצחים הם יושבים ומחכים. בליל סופות הם יושבים קשובים: מעמידים פנים כשומעים את הליכתו של המשיח. צריך מישהו שיבוא ויגיד להם: שמועות שוא שמעתם: לא המשיח הוא המהלך בסופה, כי אם, קאט'קה עם וואנ'קה מטיילת/ צריך מישהו שיגיד להם: דליקה נפלה בעולם, ואין עוד המכבה. דליקה וסופה. ולא המשיח. קאט'קה, ולא איזו שרה בת טובים, שצנועה היא וחירות וואנ'קה, ולא איזה למדן וואווינק מדולדל. אלא שאותו משורר של קאט'קה גם הוא ריחו של משיח עלה באפו. את משיח שם גם הוא בראשה של ההילולא הגדולה של שנים־עשר. משיח תן להם. יבוסם להם המשיח.”

„עוד אתדפק על ביתו של אבא. אתדפק, גם אכנס. רוח־שטות גדולה מהמה בי הלילה. לילה זר משונה כזה ראשון הוא לי בדרכי בסופות. מעין דיבוק של משיח מיבב לו הלילה בגרוני. דומני, חולי כלשהו נכנס לו לגופי. אולי גם חום קצת. ובעצם: טוב היה לו באמת נראתה לי עכשיו שרה בת טובים, החזיקה בי והרחיפה אותי לבית־אבא. תאמר לו לאבא: הרי בן־יקיר שלך. תעה, תאמר, לאיזה בית לא־לו. חושד אני בבוהק הירה שפגע בי הערב — ובאמת לרפואה אני זקוק”

„הבלים, אומר אני לכם. שרה בת טובים, ועושה נפלאות, ואותו האיש בשנים־עשר/ לא הירלא נבראו. אף למשל לא היו. להד"ם! ההוא ש,אופיוס' אמר, אדם גדול היה וידע את שידע. מנפשי חזיתי. הללו, אף מכאוב אחד לאדם אין בידם ליישן. להד"ם, אומר אני לכם. מבשרי אדע.”

„אני מבית יצאתי. מה טעם באתי הנה עם החצות ומטיל בהלה בלבם של אנשים? מה לי

שאני עומד פה מול המדבר הלבן ומספר לכם סיפורי־מעשיות נשכחים?”

„לילה אחד באו אל אבא. דניקינים. ביניהם גם מבני העיירה שנטפלו לאותם פראים. אחד משורר היה ביניהם. מנעורי ידעתי. חולם היה על, חבצלות שחורות' ועל מטרוניאטא עילאית שמרטטת היה להווייתה. ועלמות מישראל היו כרוכות אחרי דוק האפלולית שבעיניו והתמס שבהילוכו. אחר היה למנהיגם של הדניקינים. ראש הפלוגה בעיירתנו. ובליל חורף באו והוציאו את אבא. ערוף ויחף הריצוהו על השלג שבשוק העיירה. חובטים היו בו, וצחוקם מתגלגל בלובן שבשלג ובנגוהות שבירה. הוא הלך דומם. לא שח ולא מט ולא נפל. עמקו עקבות צעדיו בשלג. ואחר עזבוהו לנפשו בטבורו של השוק, אי־לשם נעלמו — והוא לבדו נשאר שם. ראיתי חוזר על עקבותיו. באותם עקבות יחפים שעשה בשלג חזר. נכנס, ולא אמר מאום. היתה חצות — והוא ישב לו אל התהילים/.

„אותו לילה יצאתי מבית־אבא. על עקבותיו בשלג הייתי מחזר כל אותו הליל. אולי זהו שהטיל בי כבר אז מן התימהון. גם עכשיו דומים עלי צעדיו של אבא נמתחים פה מן החלון אל השוק, אל מעבר לשוק, אל מחוץ לעיירה, אל שממונם של יערות וערבות, אל האפקים אשר שם נפתחות הסופות ואשר שם מועלות הדליקות הגדולות. נתאותי אז אל השריפה הגדולה אשר

נתאבכה במרחביו של עולם. אותו לילה חדרה המהפכה לתוך עצמותי. ראיתי מה שראיתי ועשיתי מה שעשיתי”.

„אולי תדעו משום מה לא חזרתי עד היום אל ביתו של אבא. שבוי אני בשלגיה של המהפכה. והרי שואל אני אתכם: הלא גם סתווים וקיצים ואביבים ניתנו לו בחלקו לבן־אדם. ואני, תדיר הייתי דרוך אל השלג. אולי נקם ושילם הם שעודם מחלחלים בקרבי. ואולי גם קצת מהילולתם של קאט'קה וואנ'קה. מי יודע. דומני: הנה אצא לי עכשיו; הביתה אחזור; על עקבותיו של אבא בשלג אתנהל ואחזור”.

סוף־סוף שקט. לפתע נפל בו השקט, כאילו נתחרט על השטף שאחו בו בדיבורו. נתכנף ונשתקע בדממתו תוך־כדי־דיבור. היתה השעה מאוחרת מאוד. ואיש לא הפר את הערות הכבירה ששרויה היתה אז באירתו של הבית. רק הקטן בבנים, שמוחזק היה על המסובים ישן שינה בטוחה־עמוקה, רק הוא זו. ירד ממשכבו ונתקרב בחפזה אל החלון ואל הקצין שהיה צמוד ללובן שבחוץ. כן נתלווה לאורח ולמשמר השלגי שלו ואגב אורחא, כביכול, לחש לו:

„אותו סיפור־מעשה בשרה בת טובים סיפור אמת הוא. שאלתי את רבי; אמר לי: ייתכן וייתכן. אמיתית מאוד, אמר”.

* * *

שעה מוקדמת מאוד נולדת עכשיו בשווקים. סופות רודמות בעולם. מישהו עומד על מגדלות־תצפית וחולש על המרחקים. עב קטנה ככה־איש נשקפת בפאת־ירקיע שבעולם ומנבאת ללבה על השלג הגדול ועל שיבושי דרכים. ובאפקים תלויה ועומדת אשמורת גלויה: צופיה היא בעקבות צעדיו של אבא, אילת השחר בכנפה, וחותרם דיוקנה של שרה בת טובים טבוע בלבה.